

TELEGRAFUL ROMÂN.

Aprre Marția, Joia și Sâmbata

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Socialisti gr.-orientali.

Este o invențiune nouă secta a-césta.

Ca lumea să ajungă la socialisti greco-orientali, a trebuit să se caute o legătură ôre-care.

Legătură s'a aflat la secta nazarenilor.

Și s'a făcut imbinare de tot modernă.

Avem deci de lucru cu socialisti și cu nazareni greco-orientali.

Nazarenii în cele din urmă nu sunt o sectă așa de periculôsă.

Ei se feresc de arme ca de para focului, din acest motiv religios al lor nazarenii nici nu depun jurământul obligat la miliție, decât numai în cazul cel mai estrem.

Neavând îndeletnicire a purta armă, și a face întrebuițare de ea, nazarenismul între români din punct de vedere al sistemului de denunțare nu ar avé nici o deosebită importanță.

Ca importanța totuși se fie dată, s'a aflat că este legătură între nazareni și socialisti.

Prin mișcarea, care tocmai e la ordinea zilei, socialistii au atras asupra lor atențiunea puterei de stat.

Socialistii sunt elemente periculôse pentru ordinea de drept în stat.

Socialistii au o organizare escelentă.

Socialismul de mult se prepară în ascuns, și elemente de influință au séménat în sinul poporului séménța discordiei.

Ca ea să încolțescă și se aducă ródé înbelșugate, bietul popor a fost sedus cu fel de fel de promisiuni și amăgiri.

Socialismul este chemat să facă o dréptă împărțire a proprietății în patria noastră, așa se dice în diarele socialiste; socialismul e protegiat de cătră per-

sóna regelui, care în punctul socialismului nu ține cu organele guvernului, așa se spune poporului prin conducători spirituali ai acestei mișcări.

Agitările socialistilor au și pentru mișcare întreg aparatul de stat și pentru sugrumarea lor guvernul nu s'a sfiit a călca constituțiunea, făcând persecuțiuni în cale polițială, nu s'a sfiit a pune în vedere modificarea legii de pressă în sens restrictiv, prin ce a alarmat întrégă opiniunea publică din țera noastră.

Fiind luați deci la ochiu socialistii, era lucru natural, ca atențiunea guvernului să fie atrasă asupra românilor, căci decă vorba e de glonț și de furci, pentru ce alta este aici elementul românesc.

Diarul ultramontan „Magyar Állam” în numărul din 5/17 Febr. a. c. atrage atențiunea asupra românilor, cari sunt cei mai periculôși socialisti, pentru cari sunt numai bune furcile și glonțele.

Ca românii greco-orientali, căci numai de acestia pôte fi vorba, când dulcii frați greco-catolici colaboréză la foile unguresci pentru binele românilor greco-orientali, ca românii greco-orientali să pótă fi bunii socialisti, a trebuit să se caute o legătură între socialisti și nazareni.

Numitul diariu la locul numit constată, că în timpul din urmă cel mai nou fenomen este, că nazarenismul umblă braț la braț cu socialismul.

Din elemente blânde ce sunt după teoriile lor religioșe, căci nazarenii nu vor revoluțiune socială, prin contactul cu socialistii nazarenii devin ómeni periculôși.

Legătură este deci aflată.

Scheletul e gata, trebuie îmbrăcat numai în carne vie.

Și de acésta s'a îngrijit dragostea celor dela Magyar Állam.

Vine al doilea fenomen caracteristic.

Socialismul și nazarenismul — acuma concepte sinonime, căci veđi

dómne se urmăresce un scép, care sântesce mijlôcele — socialismul și nazarenismul numai acolo prinde rădăcini, unde poporul este ținut în robie sufletésca, unde poporul este negligat în cele spirituale, mai ales așa dară în cele ale sufletului.

Și care alt popor pôte avé nobilele însușiri și buna sôrte de mai sus, care altul, dacă românii greco-orientali nu?

„Biserica greco-orientală este aceea — se-i dicem pécătôsă, — care sôrte puțin, séu chiar de loc nu îngrijesce de viața sufletésca a credincioșilor sei. In privința acésta atât biserica greco-orientală sêrbésca, cât și cea greco-orientală română, dorm somnul cel de mórte. De aici vine nemésurabila ignoranță sufletésca, în care vegetéză în patria noastră poporul greco-oriental de rënd.”

„Cea ce se întemplă în comitatul Aradului, unde socialismul și nazarenismul se lătesce cu iuțelă între românii greco-orientali — se înțelege, căci acestia sunt tema de publicațiune a pressei ultramontane — este urmarea naturală a lenevirei de bună amintire a clerului greco-oriental.”

Suntem deci în toiul denunciațiunilor. Pentru ce se nu fie presentați românii greco-orientali ca cei mai periculôși socialisti, pentru cari e tocmai potrivit și glonțul și stréngul.

Și deopotrivă cu cei mai ordinari făcători de rele pentru ce se nu fie pusă biserica greco-orientală română, pentru ce nu a ei preoțime, care recruteză pe cei mai periculôși socialisti deopotrivă cu rectorii diarelor socialiste de calibrul cel mai blăstemat.

Pentru ce se nu fie tras decă nu în țépă cel puțin în noroiul celei mai in-

fame calumnii clerul greco-oriental român din diecesa Aradului, care află suprema virtute în a ține poporul în dobitocie spre a deveni pat cald pentru nazarenism, prin acésta pentru socialism, prin ambele cel mai periculôs element pentru ordinea de drept în stat.

„Audacter calumniare, semper aliquid haeret.”

Este sistem în calumniarea noastră a românilor greco-orientali.

Ađi e sêptémăna am scris în memoria Marelui mecenate Em. Gozdu, și am publicat și testatele lui Gozdu, ca cine voesce să scie despre acest fenomenal om, să scrie în cunoscința de causă.

O coincidență minunată a adus cu sine, că deodată cu eternizarea memoriei lui Gozdu a apărut un articol insolent în diariul „Magyarorszag”, care în modul cel mai infam denunță fundațiunea Marelui Gozdu.

În numărul de eri al diariului „Magyar Állam” un alt denunțant pășesce pe urmele celui din „Magyarorszag”, tot calumniând memoria Marelui Gozdu și denunțând fundațiunea lui.

În tovrășia acestora stă diariul „Unirea” care număr de număr aduce cele mai bizare sciri de prin Grecia și Macedonia, spre a documenta ce periculôsă e ortodoxia pentru români.

Lumea, care nu cunósce situațiunea din patria noastră, va crede, că întrégă mișcarea socialistă din Ungaria o au însenat și o susțin românii ortodocși din comitatul Aradului, cari au început a se face nazareni.

Scopul este: să fim noi denunțați!

Sé fie denunțată inteligența noastră, care face fundațiuni, dsnunțată juninea care ađi mâne va fi flórea națiunii române, den unțat clerul nostru, denunțat poporul nostru.

Dureros e, că tóte aceste se fac în o suflare, spre mărirea lui Dumnezeu!

FOIȚA. STRUGURII.

Sé cânt de struguri mai cu foc,
Ca 'n lume să rêsune,
N'am lipsă ca să mai învóc
A Muzii 'nțelepciune;
Destul e, să beau un păhar
Din vinul cel dela Cotnar,
Și-atunci cânt de minune.

Or' ce-ar fi fost de sacrul timp
De n'ar fi fost Nectarul?
Și deii cei mulți din Olimp
Cu ce-și țineau altarul?
De n'avea Bachus bunul gust,
Din strugure să stórcă must,
Sé 'nchine cu păharul!

În lupta cea de zece ani,
Ce Jupiter purtase
În contr'atrocilor Titani,
El mai că desperase —,
De nu venea la vremea sa
Nectarul și Ambrozia,
Pe Mars de-l animase.

Când Juno 'n gelozia sa
Certa pe bunul Joe,
El altcum nu putea scăpa
De casnica nevoie,
Decât mergea cu pasul lin
La Hebe ca să-i cêră vin,
Sé-i treacă de Aloie.

Când Ceres tristă-și căuta
De ficia Proserpine,
Din lacrimile ce vêrsa
Pe dealuri și coline,
Tot struguri dulci au rêsărit,
Din carii Bachus și-a croit
Sêrbări eleusine. —

D'atunci să țin sêrbări cu joc,
Și-acum ca 'n lumea veche,
Bachante și Bachanți cu foc
Saltéză tot pârche;
Êr după ce-au beut la vin,
Se duc ceas' cu capul plin,
Plecat într'o ureche. —

Pe Juno — când își rêsuna
Vulcan ca un bălaur,
Și fredeliș o fereca
Pe tronul cel de aur, —
Tot Bachus o a mântuit,
Căci cu nectar a domolit
Pe genialul faur.

Êr până când Vulcan mai bea,
Madame Afrodite
Nevastă-sa pe Bach primia
La intime visite.
D'atuncia vinul s'a 'nstatat
Ca laptele cel delicat
Al Vinerei iubite.

Trăind în dulce iubileu
Cocóna Venus are
Pe Amor și pe Himeneu
Copii din întemplare.
Și mulți viața lor și-o trag
Din vinul cel gustat cu drag
Dintr'un păhar mai mare.

Minerva înc'aprecia
A vinului cultură,
Căci pe Achile 'l consola
C'un léc de beutură.
Êr medicul, chir Deseulap,
A fost un đeu deștept la cap,
Făcând din struguri cură.

Prin Juno Bachus exilat —
Bastard fiind lui Joie —
La Muze pe Parnas a dat
Banchete cu haloie;
D'atunci beau și poeții vin,
Și când is chefuiți deplin,
Fac versuri mai cu voie.

Și vai de cel-ce-ar predica,
Ca ómenii să 'ncete
Din mustul cel bun a gusta,
Chiar de-ar avé și sete!
Lycurg cu capul a plătuit
Că Thracilor le-a poruncit
Sé nu se mai îmbete.

Opheles să faci delfin
Căci vru pe Bach să-l bată,
Ca pesce-acum bea 'n loc de vin
Tot apă d'a murată.
Er' Pentheus fu spintecat,
— Căci cultul bachic l'a calcat,
Luându-și grea rêsplală.

Pe fetele lui Minyas —
C'au fost prea guralive
De 'n critica lor au fost tras
Plăcerile festive —
In liliaci le-a transformat,
Și astfel Bachus le-a 'nvêțat
A nu fi prea naive! —

Sêrmanul Mydas o păđi
Cu aurul de price, —
Nici apă nu mai suferi
La gură să ridice, —
Pân' đeul Bachus l'a scăpat —
Că 'n loc de aur vin i-a dat,
Făcându-l ér' ferice!

Din România.

Procesul duelului Filipescu-Lahovari. Eri în 11/23 Februarie s'a pertractat procesul intentat pentru duel d-lui N. Filipescu. precum și martorilor sei și ai răposatului Lahovari. Sala era plină de lume. Dl Filipescu s'a prezentat fără apărător. Ca parte civilă era de față d-na Mița Lahovari, asistată de advocații Danielopol și C. Nacu. Jos, în fața locului rezervat tribunalului, sunt depuse spadele, cari au servit la duel.

La orele 12^{1/2} tribunalul intră în ședință. Dl Florian prezidă, asistat de d-nii Alexandrescu și Schina. Fotoliul ministrului public este ocupat de dl Caracas, noul prim procuror. Se decide a se aduce martorii T. Văcărescu și Ionel Grădistanu, cari lipsesc.

După acestea se începe interogatoriul inculpaților. Cel dintâiu ascultat este dl N. Filipescu.

Dl Filipescu, întrebat, spune, că a mai avut dueluri, ér despre relațiile d-sale cu G. Lahovari declară următoarele:

În totdeauna am fost bine cu Lahovari. Până în ziua duelului ne salutăm. În timpul din urmă eram în relații mai puțin strînse, deore-ce d-sa părăsise partidul conservator, din care fac parte.

După ce dl Lahovari s'a retras din partidul conservator, a început să apere pe liberali, pe cari îi înjurase. „Epoca“ l'a înțepat din când în când. Eu personal n'am scris în contra dlui Lahovari și nici nu sunt directorul gazetei. Puteam să o fac, dar nu știu cum se face, că n'am scris.

Intr'un număr din „L'Indépendance Roumaine“ am citit un articol insultător direct la adresa mea, semnat de Lahovari. Am socotit acesta ca o provocare directă și nu puteam face decât să trimit martori.

Președintele: care este mandatul pe care l'ați dat martorilor dv.?

Filipescu: După o matură gândire am trimis martorii dlui Lahovari, în loc să-i răspund printr'un alt articol de extremă violență, — eu am obiectul de a scrie foarte violent în contra persoanelor, cari trec dintr'un partid într'altul. Acest articol ar fi adus de sigur un duel. Am preferat să trimit martori de la început, ca să evit certurile prin diare.

N'am dat nici un mandat special martorilor mei; am făcut o simplă provocare. Am dat totă libertatea de acțiune martorilor mei și acesta a și fost răspunsul meu față cu dl Săulescu unul din martorii mei, când mă întrebasese în o chestiune a acestei afaceri.

Mai departe spune dl Filipescu, că a fost înșecat de eșirea pe teren chiar în ziua duelului, că i-s'a comunicat atunci arma alasă, locul de luptă și ora. Procesul verbal l'a vădut și l'a frapat chiar partea finală. L'a primit când întâlnirea era deja hotărâtă și când nu mai putea face obiecțiuni asupra stilului. Sala de gimnastică, unde era decisă lupta, nu o cunoștea. De-acolo duelanții au fost mutați în sala de scrimă. În acea sală densus (Filipescu) a fost numai de patru ori. Nu-i adevărat ce se spune, că făcea exerciții regulate acolo cu două săptămâni înainte. În

ajunul duelului a avut un asalt cu floreta cu dl căpitan Exarcu; e știut însă, că un asalt cu floreta în ajunul unui duel cu spada este dăunător, în loc să fie avantajos.

Președintele: Vi s'a făcut propuneri de reconciliere în sala de arme, înainte de duel?

Filipescu: Aușisem din ajun de textul declarațiunii de reconciliere. În ziua duelului, dl Isvoreanu, martorul adversariului meu, mi-a prezentat acea declarație. Eu am refuzat-o fiindcă sciam că martorii mei o refuzaseră deasemenea și fiindcă toți autorii de duel spun că pe teren nu se mai pot face reconciliere. Dacă ași fi știut că duelul va avea un asemenea desnodământ, de sigur ași fi trecut, am fi trecut cu toții preste acesta.

Președintele: D-ta sciai, că V. Ionescu nu este bine cu Lahovari, de ce l-ai ales martor?

N. Filipescu: Sciam, că V. Ionescu a avut orecari incidente cu Lahovari. Nu sciam însă gravitatea lor și nici nu credeam că asta ar împedece de a fi martorul meu. Victor Ionescu mi-a servit ca martor în 7—8 dueluri.

Președintele: Când ați început lupta n'ați vădut d-văstră, că spațiul nu este suficient?

Filipescu: Eu trebuia, mai întâiu, să primesc ori ce condițiuni ce mi s-ar fi, pus. Cu toate acestea nu văd inconvenientul, — când în condițiuni se prevedea ca să se dea terenul pierdut.

Președintele: În ce poziție se afla Lahovari când l'ați lovit?

Filipescu: La prima reprisă, Lahovari s'a retras până la părete. Din această retragere n'am vădut inferioritatea adversariului. Când am ajuns aproape unul de altul am fost opriri. S'a început al doilea angajament. Am tras de două ori la mână. Adversarul a parat lovitura, s'a deschis, am făcut un degajament și l'am lovit. Nu știu cum am dat lovitura, nici dacă m'am fandat în acel moment.

Petractarea continuă.

Zola osândit.

Mercuri a fost a cincisprezecea și cea din urmă zi a procesului în potruva lui Zola și s'a terminat cu osândirea romancierului.

La 12 ore din zi Labori și-a început continuarea vorbirii cu documentele nouă produse de Pellieux și Boisdeffre. E vorba de o cartă de vizită, pe o lature cu numele tipărit, pe cealaltă scris: nu spune că am stat în relații cu jidanul acela. Biletul e dela un pretins atașat militar al unei puteri străine. Labori spune, că biletul e adevărat, numai ce e scris pe el e falsificat, și anume de agenți ai poliției secrete, pe bani scumpi. — Vorbind despre *bordero*, Labori spune, că convingerea lui e și acum, că Eszterhazy e autorul lui.

Spune apoi că e cert, că tribunalului militar i s'au substernut acte secrete. Vorbește despre dur rea familiei Dreyfus, despre

curagiul și abnegația soției căpitanului deportat, despre o scrisoare alui Dreyfus, în care accentuează energie nevinovăția sa și și exprimă nădejdea de a fi rehabilitat. Labori vorbește cu atâta sentiment și duioșie, că întreg auditoriul e pătruns și mai multe femei plâng. — Dela tribunalul care a judecat asupra lui Esterházy — dice Labori — a fost cu neputință a se aștepta dreptate. A pășit atunci Zola în public. Gândiți-vă, că Zola e cinstea Franciei. Trăescă armata! Trăescă republica! Trăescă Franca! adevătră trăescă dreptul! Trăescă eternul ideal! (Manifestări sgomotoșe pentru și contra!)

A vorbit apoi Clémenceau, spunând, că revizia procesului Dreyfus trebuie să se facă, căci sentința a fost adusă pe temei ilegal. Termină dicând: Achitarea lui Zola va fi o chestie însemnată, — să va dispune revizia; condamnarea lui Zola însă va face perpetuu răul, care ne uistue. Trebuie, ca jurații să țină departe de noi lupta confesională.

La orele 6^{1/2} s'era jurații se retrag. După o jumătate de oră anunță, că au declarat vinovat cu unanimitate pe Zola și pe Perreux, redactorul „Aurorei“.

Publicul a erupt într'un zgomot teribil, dând expresie bucuriei sale asupra osândirii acușătorilor. Zola întors spre public a grăit:

— Acestia sunt adevărați kannibali!

S'a retras apoi tribunalul pentru aducerea sentenței, și pe baza verdictului juraților a osândit pe Zola la un an temniță și 3000 fr. amendă; pe redactorul Aurorei, Perreux, la temniță de 4 luni și 3000 franci amendă.

Zola abia pe la 8 ore s'era a putut să plece acasă. A fost urmărit de mulțimea turbată și înjurat, poliția însă l'a apărut.

*

Panizzardi, fost asașat la ambasada italiană la Paris a declarat înaintea mai multor diplomați, că el cunoștea pe adevăratul autor al *borderoului* și în cazul condamnării lui Zola îi va spune numele.

Reuniunile învățătoresci.

Venerabilul Consistoriu arhidieceșan din Sibiu, în raportul său dtto 27 Martie 1897, ce a înaintat ca senat școlar către sinodul arhidieceșan din 1897, relativ la conferențele învățătoresci dice următoarele:

VIII. Conferențele învățătoresci.

„Conferențele învățătoresci s'au ținut într'una cu reuniunile învățătoresci în districtele Deceș, Deva, Făgăraș, Sebeș, Sibiu, Sighișoara și Zărand; — nu s'au ținut în districtele Abrud, Bistrița și Cluș, — ér în districtele Brașov și Reghin funcționarea reuniunii învățătoresci a fost oprită prin organele statului.

„Guvernul pretinde, ca statutele reuniunilor învățătoresci să se așternă acolo spre aprobare, privind aceste întruniri, ca pe nisce reuniuni private.

„Deși reuniunile învățătoresci sunt întruniri, ale căror membri numai învățători gr-or pot fi, și cari sub controla organelor superioare bisericesci, tractează exclusiv numai chestiuni școlare, — totuși pentru a asigura funcționarea neîmpedecată a acelor întruniri, — consistoriul contemplă a îngriji, ca statutele reuniunilor învățătoresci să se comunice guvernului“. (Vezi: Protocolul sinod. 1897, pag. 130 și 131).

Din acest raport se vede lămurit, că conferențele învățătoresci provădute în statutul organic (§. 130), s'au identificat, sau cel puțin se privesc identificate, cu reuniunile învățătoresci. Acesta însă numai în timpul mai nou, cam de 10—12 ani încoace, căci prin anii 1882—85, se țineau încă conferențele înv. conform prescri elor statutului organic.

Pe ce temei s'a introdus această reformă, nu ne este espicabil, ba după convingerea mea nici scusabil. Pentru-că fructele acelei reforme sunt:

1) că unele reuniuni (resp. conferențe) — precum se vede din însuși raportul oficial — ani de-arândul nu mai funcționează;

2) altele dintre reuniuni nu funcționează, pentru-că au fost oprite în funcțiune de organele statului;

3) guvernul cere să i-se înainteze statute spre aprobare ca dela nisce corporațiuni private de sine stătătoare, și nu ca dela părți constitutive ale organismului nostru bisericesc. Pe calea acesta apoi — de sine înțeles — va căuta să și asigure putere discreționară asupra lor, încât funcțiunea lor va atârna pe viitor dela bunul plac al organelor statului, în cazul de față al inspectorilor școlari.

Care ingerință, la început din motive diplomatice, pôte să fie cevași mai domolă, mai puțin apăsătoare, mânc-poimâne însă are să fie adevărat dictatorială. Nimeni nu se va îndoi.

N'avem trebuință să mai accentuăm scăderile, ce pot proveni din acest sistem, pentru progresul școlilor noastre. Avem însă o datorință unul fie-care dintre noi, să păzim și să îngrijim de bunăstarea și progresul școlilor noastre ca de lumina ochiului, dacă e vorba să mai avem teren pentru adăpostirea și propășirea culturii române.

Măncând dela acesta, subscrisul constat din plină convingere, că toate scăderile accentuate mai sus în dauna școlilor noastre, rezultă din aceea, că autoritatea noastră superioară școlară s'a abătut dela procedura normată în Statut cu privire la conferențele învățătoresci. Astăzi prea este înaintat timpul ca să mai cercăm analiza acelu început nenorocos și sunt destul de sterile fructele abaterii, ca să mai stăruim pe lângă dovețile, cari reclamă necondiționat să ne reîntorcem cu o și mai nainte la bazele noastre cele vechi, cari sunt unicele sigure și îndeajuns garanță pentru propriul interes relativ la creșterea tinerimei noastre. Iar' acelea să cuprind în Statutul organic §. 130, care dice:

„Senatul școlar va ordina în tot anul pe timpul ferilor conterețe învățătoresci și spre conducerea acelor să denumi comisari

Adam să fi mâncat în raiu
În loc de mere struguri,
Nu l'ar fi alungat Mihaiu
Afar' să ródă muguri.
Urmașii lui ar fi scutiți
S'a sude acuma necăjiți
La sapă și la pluguri.

Dar Noe de potop scăpat
Avu mai multă minte, —
De multă apă desgustat
S'apucă mai nainte
De mustul cel re'nviator
Și așa el fu mântuitor
Și al ginților părinte.

Prorocul Moise a trimis
Spioni ca să rescie,
Că 'n Canaanul cel promis
Găsesc-se și vie?
Și numai după ce-a vădut
Giganticii struguri a putut
Să iasă din pustie.

Psalmistul David a cântat
Că vinul veselesce!
Sirach profetul a întrebat:
Vieta ce plătesce?

De n'avem un păhar de vin
Să-l bem cu cugetul deplin,
Că el ne întineresce!

La nunta, ce se celebră
În Cana Galileii,
Isus din apă vin formă
Să 'mpace toți evreii;
Și-a dis la ultimul supeu
Că vinul e sângele său
Să-l bea învățăceii!

D'aceea Pavel a trimis
Scrisóre-apostolésă
Lui Timofteu în care-a dis
Cu grige părintésă:
Din cauza sângelui puțin
Să bea în totă ziua vin
C'asa să se întărescă.

D'atunci monachii 'n mânăstiri
Din pivnițele pline,
Să aibă pentru mușafiri
Câte-un păhar să 'nchine.
Și pentru liturghii să dea
Să aibă d'acumineca
Ființele creștine.

Românul ca un bun creștin
Cu datine antice,
A fost și este pentru vin
Cu sentimente-amice;
El scie și la sərbători
Ca și la lucru cu sudori
Păharul să ridice.

El este vesel și glumeț
Și la necaz și 'n bine,
De are lucru său ospet
Păharele sunt pline.
La jocuri și la 'nsurâciuni,
La nasceri și la 'ngropâciuni
El trebuie să 'nchine.

Ér dacă-l chiamă patria
Când e periclitată,
El scote 'ndată sabia
Cu inima 'nfocată;
Și după ce-a supt un păhar,
De inimic e vai și-amar,
Ér' patria-i salvată!

În lături dară să se dea
Și berea cea șvâbescă,
Ascundă-se 'n 'blojia sa.
Și vutca muscălescă;

Că numai vinul cel român —
Nu braga — 'nvine pe păgân
La Plevna bulgărescă!

Deci ori și cine-i bun român,
Și om de omenie,
Să fie 'n țera sa stăpân,
Și gazdă cu moșie;
Și ca să aibă 'n casa sa
Din prisosință vin a bea,
Să cultiveze vie.

Că fructul ei e dar ceresc,
E spirit și lumină,
La cei ce din puteri slăbese
Probată medicină.
El face pe sărac activ,
Pe cel avut mai milostiv,
Și ori ce grigi alină.

D'aceea cât mai răsufliam
Pe lumea pământésă,
Să bem la vin și să 'nchinăm,
Ca viaa să trăescă! —
Ér când preotul ni-a cânta
Prohodu și-aleluia,
Cu vin să ne stropescă.

din corpul profesorilor și al învățătorilor, cari apoi după instrucțiunea senatului, vor raporta despre rezultat.

A părăsi această basă, atât de înțeleptă și prevezătoare, astăzi, când nici un punct de razim nu mai găsim afară de Statut, ar fi adevărată rătăcire. Iar' cumcă greșit a fost pasul, când conferențele învățătoresci s'au prefăcut în reuniuni învățătoresci cu statute și organizație mai mult sau mai puțin separată și independentă, o dovedește stadiul precar în care reuniunile au ajuns astăzi în urma acelei prefaceri. O schimbare de sistem în orice acțiune omenescă, numai așa poate fi cu rezon, dacă dă ceva în schimb mai bun, mai practic, mai deservit și salutar. Ceea-ce în cazul de față, durere, nu s'a întâmplat. Și nu se va întâmpla nici pe viitor, câtă vreme dela aparatul greoi și dificil al reuniunilor cu despărțimintele lor de astăzi se așteaptă o lucrare mai febrilă, mai roditoare. Deore-ce lipsesc condițiile unei organizații practice, lipsesc împrejurările binevoitoare, ba une-ori tendențe peioniciose conturbă lucrarea pacinică, și în urma acestei situațiuni rezultatele funcțiunii acelor corporațiuni rămân efemere.

(Va urma).

Noutăți.

Baritonistul D. Popovici va pleca în curând la Petersburg, unde este invitat a și da concursul în reprezentația marelui ansamblu al operei germane de acolo.

Metropolit al Sârbiei, în locul decedatului Mihail, se va alege astăzi la Belgrad. Vor participa la alegere toți episcopii, arhimandriții și protopopii, ministrul president, ministrul instrucției publice, presidentul și vice-presidentul scupstinei, presidentul curții supreme de conturi și cel al curții de casație, rectorii universității și ai institutelor teologice. — Alegerea va întâri-o regele.

Incercare de presiune asupra episcopului Császka. Căpitanul de poliție din Pesta, Bérczi Béla, la recercarea unui episcop catolic a făcut cercetare zilele aceste în o afacere de presiune, în chip adevărat *unguresc*. Bănuind pe o femeie americană, a maltratato-o ore întregi cu întrebări, a chinuit-o, a vătămat-o, și în urmă s'a constatat că e nevinovată.

Episcopul Császka din Calocia a cerut câteva zile înainte scutul poliției în o chestie de presiune ce s'ar fi pus la cale în po-triva sa. O scrisoare nemțească, spunea episcopul că i-a sosit în care se spune, că în curând va apărea o broșură, care va descoperi scandalurile episcopului; despre scandaluri de alt-cum și contele Teleky are cunoștință. Afacerea s'a dat pe mâna lui Bérczi, care aflând că contele pomenit trăsece de mai multă vreme cu o femeie fumosă americană, (Eppinger Hermin), a așteptat momentul, când contele a lipsit din capitală, și a pornit cercetare în po-triva femeii în chipul cel mai bălă-ran. Dimineața pe la 8 ore polițistii au călcat casa femeii, și deși bolnavă, cu forța au luat-o din asternut și au dus-o la poliție, la Bérczi. Căpitanul poliției voia cu ori ce preț să storcea mărturisiri dela americană. De giaba spunea acesta că în viața ei n'a auzit de numele episcopului. Bérczi a tractat cu ea în chipul cel mai dur, înjurându-o, amenințându-o, până când sârmana a amețit. La 4 ore după prânz în urmă a liberat-o. Au făcut apoi perchișiștie la casa contelui vre-o două ore întregi, dar nimic n'au găsit.

Americana, fata unui milionar din New-York, s'a adresat consulului american din Pesta, cerând să-i exopereze satisfacție.

Consulul i-a răspuns: *nu pot să fac nimic, pentru că aici sunt niște stări ca într-un stat de polițiști.*

Femeia prin un avocat s'a adresat la ministeriu pentru satisfacție. I s'a promis. Sosind în capitală contele Teleky, acesta deasemenea a pretins disciplinarea bădăranului fugrijitor de ordine.

Fotografări cu putere brachială.

Poliția din Budapesta a fotografat Mercuri cu forța, pe Várkonyi, redactorul lui „Földmívelő”, căpetenia și răsvrătorul socialistilor, în butul protestelor și a opunerii lui, în diferite poziții și îmbrăcăminte. Fotografările în număr mare se vor trimite autorităților în provinciile agitate de socialisti, pentru a cunoșce pe matadorul.

Tot în acel chip și spre același scop au fost fotografiați vre-o 16 muncitori, căpetenii ale reuniunilor socialiste din capitală.

Ce fotografii dragălașe vor fi aceste, se poate ușor închipui, căci fie-care din cei fotografiați, ținut de câte patru polițiști, dedea din mâni și picioare și făcea f-țele cele mai schimonosite.

Dări de semn. Ne sosesc zilnic *dări de semn și mulțămite publice*, în număr mare, aproape toate lungi, unele de câte întregi. Considerând spațiul din cale afară strimț al foii noastre, vom publica de aci în colo în *estrās* dări de semn, cari se refer la biserică și școlă, și cari nile vor trimite *abonenți* de ai foii noastre. *Alții nu pot reflecta la considerația acestă.*

— La producțiunea școlară ținută în 25 Ianuarie a. c. la școlă noastră din Poiana (prot. *Mercurei*), a încurs din contribuțiile participanților suma totală de 75 fl. 75 cr., din care substrăgându-se spesele în sumă de 38 fl. 75 cr., rezultă un profit curat de 37 fl., care s'a destinat în favorul bibliotecii de acolo. Binevoitorilor contribuenți li se aduce pe calca acestă mulțămiri căldurose.

— Tinerimea română de pe *Vallea-Almașului* a arangiat în 6 l. c. st. n. o petrecere cu dans în *Hida* (prot. Ungura), în favorul fondului „*Petru-Roșca*”, cu destinația de a ajuta tinerii la studii. Din taxele de intrare și suprasolviri a rezultat un venit brut de 55 fl. 50 cr.; spesele au fost de 49 fl. 50 cr. Profitul curat de 6 fl., sa dat destinației sale. Contribuenților și spriginitorilor petrecerii li se aduce mulțămiri căldurose pe calea acestă.

— Cu privilegiul producțiunii școlare arangiate în *Viștea-superiōră* (prot. *Aurig*) la 26 Dec. 1897, din suprasolviri, taxe de intrare și contribuiri pe cale postală a rezultat suma de 32 fl. 39 cr. Spesele au fost de 20 fl. 78 cr. Venitul curat de 11 fl. 61 cr. s'a transpus epitropiei parohiale și s'a adaus la fondul școlii. Contribuenților și participanților la producție li se aduce mulțămiri pe calea acestă.

— La balul arangiat în 5 l. c. în Petroseni de către comitetul parohial de acolo, în favorul bisericii gr.-or. române din pomenita comună, — din taxele de intrare și suprasolviri s'a adunat un venit brut de 218 fl. 70 cr. din care substrăgându-se spesele în suma de 94 fl. 24 cr., rezultă un venit curat de 124 fl. 46 cr. căre s'a predat epitropiei parohiale spre administrare. Comiteul parohial aduce pe calea acestă mulțămiri sale adânci binevoitorilor contribuenți.

Cronica săptămânii.

(Maghiarisarea în 1897. — Ortodoxismul resistent. — „Socialiști gr. orientali”. — Noua revistă literară.)

Societatea de maghiarisarea numelor — o societate organizată cu comitet central ce residează în Budapesta și a cărei acțiune materialicește este sprijinită și din partea guvernului — s'a publicat în săptămâna acestă raportul anual despre succesele maghiarisării de nume. În raport se constată cu deosebită satisfacție că succesul din anul acesta întrece cele din anii premergători până chiar și numărul din anul milenar. Nu e greu a găsi esplicarea. În anul acesta s'a pornit de primadată maghiarisarea din oficiu, maghiarisarea la poruncă. Până acum încă nu s'a știut de ordinele secrete ale ministrului de interne, adresate funcționarilor publici, de stat și comitatensi, ca să-și maghiarizeze numele. Și cu toate storfările aceste numărul celor ce s'au schimbat numele în anul 1897 este de 1841. Dar nu toți dintre acestia s'au maghiarisat, ci numai s'au schimbat numele, astfel s'au făcut din Fritsch Richter, din Böhm sau făcut Pörm etc. și durerea reuniunii de maghiarisare e mare, făcând constatări de aceste. Se jeluesce că numărul de 1841 este disparent de mic față de imensa massă a cetățenilor unguri cu nume nemaghiare.

Cele mai multe maghiarisări se fac în capitală, — cu totul 36 procente. Din numărul întreg al celor ce s'au maghiarisat numele în anul 1897 sunt priviți după situația și ocupația lor, următorii în preponderanță: 97 funcționari de postă, 49 funcționari de tren, 95 funcționari de stat, 34 funcționari comitatensi, 59 învățători, 101 funcționari privați, 13 pădurari de stat, 55

gendarmi etc. Toate aceste date sunt probe, că statul maghiarisază, forța guvernului.

Impărțiți după confesiune ovreii ocupă locul de frunte, — fie și spre lauda lor. Din 1841 de maghiarisări ovreii dau contingent de 57 procente, adică 990 de bucăți (koșer). Încă în nici un an nu s'au maghiarisat atâta spure de ovreu.

Dintre celelalte confesiuni au fost: romanocatolici 633, greco-catolici 70, evanghelici luterani 82, reformați 53, greco-orientali 8, — și opt.

După naționalitate raportorul nu face împărțire. Dacă voim deci se știm câți români s'au maghiarisat trebuie să căutăm între greco-catolici și gr.-orientali. Acolo însă sunt și Rutenii și Sârbii, cari ne fac concurență și sunt mai aprigi la maghiarisare decât noi. *Români maghiarisati deci sunt foarte puțini*, îndeosebi putem concluda că Români aparținători bisericii noastre, în anul 1897 nu s'au batjocorit numele. Avem tot motivul să ne bucurăm de atestatul de puritate ce ne dau bisericii noastre statisticele de maghiarisare. Dintre toate confesiunile, cea greco-orientală s'a afirmat de mai resistentă și mai puțin accesibilă pentru infernalele planuri de maghiarisare. D-zeu va fi cu noi și în viitoriu.

„Unirea” ăr s'a dat în petec. În numărul din urmă îi place să aiureze alătura cu „Magyar-Állam” despre o aparițiune interesantă ce s'ar numi „socialism greco-oriental” și care se desvătă alătura cu „nazarenismul” în giurul Aradului. Pricina ar fi că biserica gr.-orientală „dorme în umbra morții”. „De aci se poate explica acea nespusă întunecime spirituală în care se află poporul greco-oriental în țara noastră.”

„Socialism gr.-oriental”... Pentru sfântul „Unire-o”, ai gândit ce vorbesci? Ori te-ai deprins acum cu deservire a nu gândi nimica când serii! Atâta cel puțin ar trebui să știi că „socialism greco-oriental” este o idioție greco-catolică, căci afară de luminați din Blaș și de scriitorii dela „Magyar Állam” (care și el e de ai lor) nu mai este om ce se grupeze pe bieții socialiști după confesiuni. De ce nu diceți și „nazarenism greco-oriental”?

Însă se revin la „întunecimea spirituală a poporului greco-oriental din țară”. Nici nu încapă îndoială... *besnă, besnă*. Lumina a spirituală e dór gr.-catolică din fire și este monopolisată de cei din Blaș. Nu vedem noi schinteile luminei lor?... „Socialism greco-oriental”... O Blaș, lumine!

Abia acum la sfârșitul lui Faur ne-a sosit anunțata revistă literară a dlor I. Pop Reteganul ca redactor și Ioan Baciu editor. „Revista ilustrată” aduce în numărul prim material nou, exclusiv din penna dlui Reteganul și material publicat deja (poezii de Coșbuc etc), precum și unele ilustrații: Biserica din Bistrița, Visarion Roman, Albina, gimnasiul din Năsăud și tipuri de țărani și țerance din giurul Bistriței. Formatul mare și hârtia cea alasă, precum și ilustrațiile destul de reușite fac bună impresie deja la prima vedere. Din programul espus, vedem că redactorul este condus de cele mai bune intenții. Voiesce să deie rënd pe rënd tipuri de țărani din între Ardélul, făcând astfel un serviciu însemnat etnografiei române. Voiesce să exploateze și mai departe literatura noastră poporană, îmbogățind frumoasa noastră folkloristică, — un gând ce noi îl aprobăm cu plăcere, adaugând însă dorința, ca dl Reteganul să se mărginescă numai la astfel de activitate literară, unde dsa și până acum s'a afirmat. A face însă pe universalul îi lipsesc puterile și deja în primul număr este vătămător, că întreg materialul îl liferază dsa. Reușită poate avea foia numai dacă în jurul dlui Reteganul se va grupa un cerc de scriitori, mult pușinul ce-lavem deocamdată. Singurul redactor iute se va epuiza. Este în interesul literaturii noastre, ca întreprinderi de natura acestă să succedă. Noi îi dorim succes și invităm pe cetitorii foii noastre să aboneze noua revistă. Costă 6 fl și abonamentele sunt a se trimite părintelui Ioan Baciu în Șoimuș (Nagy-Sajó).

PARTEA SCIENTIFICA SI LITERARA

I. Löser.

Istoria Agriculturii.

Traducțiune autorizată
de

Un prieten al plugarilor.

(Urmare).

Între altele călugării pe timpul acesta au adus folose agriculturii, căci se ocupau cu studii agronomice, cari pentru economi erau de mare folos, și prin cari economul putea să delătura multe pedeci. Așa de exemplu în mănăstiri se făceau Calendare, în cari se însemnau întâmplări de ale timpului (meteorologice) cari le făceau spre folosul economiei. Călugării se nisuiu chiar și pentru folosul lor (susținerea), ca economul prin diligență și activitate să-și lucre bine pământul, ca să pótă da mănăstirii partea ce i-se compete, la timp și în ordine. Acastă parte era destul de însemnată.

16. Vii și dealuri cu vii se întindeu tot mai tare. Viile se cultivau însă numai de iobagi. Nici un vier nu era liber. Storcerea se făcea în butoie cu picioarele, care procedură mai târziu Carol Marele a oprit-o ca necurată și neregulată. Instrăinarea vitelor de vie era aspru pedepsită.

17. Cultivarea pomilor era bine primită; erau deja grădini cu pomi, și se aflau pomi roditori și pe câmpuri. Prăsirea pomilor era ajutată și bine îngrijită. Cunosceu deja arta de a ultui; dela Longobarđi au adus castanul și l'au cultivat.

18. Fâneațele încă erau bine cultivate primăvara ele se grăpau; cine își scotea în timpul acesta vitele la câmp, de împedecau prin acestă creșterea ierburilor, la vestgoții era pedepsit după starea lui în diferite moduri. La Longobarđi, proprietarul avea dreptul, dacă afla rimători pe fâneața lui, să omóre unul dintre ei.

19. Creșterea cailor a făcut deja mari progrese, căci acum a început a se uita nu numai la folos, ci și la frumusețe.

În marșul turingic creșterea cailor era la culme; numai în unele cătune numai ce-mai avuți avéu boi la car. La o erghelie completă trebuiau să fie 12 iepe și un armăsar, servitoriul cailor se numea marechal (de unde mareșal). Încă de pe atunci legi scuteau pe cumpărător în privința orbirei, vătămării și mucilor la calul, ce avé de al cumpăra. Carnea de cal se mânca. Când a văduț Bonifaciu, apostolul nemților, pe neofiți mâncând carne de cal, a cerut concei siune dela papa Zacharia; acesta ce e drept, a oprit mâncarea carnei de cal; cu toate acestea nu s'a ținut.

20. Creșterea rimătorilor, ca și mai înainte, a fost tare favorisată, fiind că carnea de porc încă din timpurile cele mai vechi a fost mâncarea cea mai plăcută a economului. O ciurdă număra 12 scrofe și un ver. Un porcar mâna în pădure cu ajutorul unui căne învățat până la 50 de rimători. În unele locuri le făcea la rimători șoprone în pădure ca să-și scutescă de ploi și de arșița soarelui. Cumcă creșterea rimătorilor era la culme, se esplică din pădurile cele mari, cari ofereau ghinda de lipsă.

21. Creșterea oilor era mai puțin însemnată decât cea a rimătorilor, și încă nu a făcut progrese mari; totuși oile se tundeu odată pe an și adică în luna lui August. O turmă consta din 80 de oi, cari se păscéu de un cioban. Cănele de oi trebuia să fie în stare de a se lupta cu un lup. Brânza de oie era tare plăcută. Ca rase mai bune erau oile de Heidschnuck, oile cele mai mari din Germania de mijloc, și rasa cea mai mică de Alpi.

22. Creșterea caprelor era neînsemnată, capre singuratic se păscéu împreună cu oile, cum se întâmplă și acum în unele locuri.

23. Stăpăritul se împărțea deja în domestice și sălbatic. Stăpăritul de pădure, pășunea albinelor a fost tare lătită și se basa pe datine, contracte și mai târziu pe legi, cari nu le putea nimeni viola sub cea mai mare pedepsă.

(Va urma).

Mătasă Henneberg

dela 45 cr. până la fl. 14.65 de m. — ve-
nitabilă numai dacă se procură direct din
fabricile mele — neagră, albă și colorată, —
în cele mai moderne țesături, colori și des-
sinuri. Să expediez la particulari franco și,
liber de vamă. Mostra cu întorcerea poștei.
Fabricile de mătase G. Henneberg (Hf
de curte ces. și reg. Zürich. [7] 2

Nr. 52/1898.

[30] 3 - 3

Concurs repetit.

Pentru întregirea parohiei de
clasa a III-a Feleag cu filia Sidriaș se
publică prin această concursul repetit
conform Veneratului ordin consistorial
din 1 Iuliu 1897 Nr. 4237 B. cu ter-
min de 30 de zile dela prima publi-
care în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest
post de paroch dau suma de 429 fl.

Informațiuni mai detaiate despre
starea acestei parohii, se pot lua la
oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa acest post,
au a-și așterne suplicele de concurs in-
struite conform normelor în vigoare sub-
semnatului oficiu protopresbiteral până
la terminul susindicat și a se presenta
în vre-o Duminecă sau sâmbătă în bi-
serică, spre a fi cunoscuți din partea
poporului.

Sighișoara, 30 Ianuarie 1898.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al trac-
tului Sighișoarei, în conțelegere cu co-
mitetul parochial concernent.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

Din ori-ce librărie se poate pro-
cura scrierea premiată a consilier.
în med. Dr. Müller, apărută în
a 30-a edițiune despre

sistemul nervos
și
sexual turburat.

Expeditie franco pentru 60 cr.
în mărci postale.

Curt Röber,
Braunschweig.

[5] 5-49

Braunschweig.

Din Librăria Tipografiei ar-
chidieceșane se pot procura:

**Insoțirile de credit,
îndreptare practică**

de
T. W. Raiffeisen,
traducere autorizată

de
Dr. A. Brote.

Prețul 80.

**Cartea
Stuparilor
Săteni**

de
Romul Simu, învățător
prețul 35 cr.

Librăria Tipografiei archidieceșane,
Sibiu.

În Tipografia archidieceșană
au apărut:

I. C. Panțu:

**Curs complet
de
corespondență comercială**

à fl. 1.60,

**Procent,
Promil,
Interese**

și
**Teoria
conturilor
curente**

à fl. — 40.

Se pot procura din
Librăria archidieceșană, Sibiu.

„ZLĂGNEANA“

instituit de credit și economii, ca societate pe acțiuni în
Zlagna (Zalatna)

și-a început activitatea la 7/19 Ianuarie 1898 și deocamdată face
următoarele operațiuni:

- primesce depuneri spre fructificare după cari solvesce 6%
interese la an;
- escompteză cambii cu cavenți;
- acordă împrumuturi pe obligațiuni cu cavenți și pe
hipotecă.

Orele de biurou în fiecare zi sunt dela 9—12 a. m.

[20] 5-5

Direcțiunea.

Ne-au sosit acuma:

Tabele de părete pentru cetit, românesci fl. 2.40

„ „ „ „ „ unguresci „ 2.40

„ „ „ „ „ românesci „ 3.60

de I. Tuducescu „ 3.60

„ „ istoria naturală (16 bucați co-
lorate: regnul animal, vegetat și mineral) „ 7.20

Tabele de măsuri metrice cu esplicare „ — 80

Librăria Tipografiei archidieceșane, Sibiu.

„CASSA DE PĂSTRARE ÎN MERCUREA“

SOCIETATE PE ACȚII

Primesce depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

- Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.
- Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni
cu 5 1/2%.
- Depuneri făcute de biserici, școle, corporațiuni culturale,
ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea casei, depunerile se replătesc îndată și fără
anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.
Regulamentul special pentru depuneri, la cerere, se trimite ori-și-cui gratuit.
Depuneri, ridicări și anunțări, se pot face prin poștă și se rezolvă cu reîntorcerea ei.

DIRECȚIUNEA

„Casei de păstrare în Mercurea“,

SOCIETATE PE ACȚII.

[4] 8-10

Cel mai sensationabil roman al
literaturei moderne. În limba
engleză s'a vândut în cinci-
zeci de mii de exemplare.
Succes colosal. Tradus în
tote limbile europene.

În românesce de
Afin de la Tuscia
a apărut
acum.

TRILBY

Prețul unui
exemplar: direct
fl. 1.30. În librăriile
din monarhie fl. 1.60.
În România și străină-
tate 4 lei. Deposit general:
Afin de la Tuscia, tipografia
Uhrman, Temesvár Ungaria.

[31] 3-10

Vestitele Seminte de flori și legumi

ale lui [13] 8-17

Mauthner

în
pachete închise, legal garantate
cu marca de apărare improcolată

„Ursul“

se pot căpeta în toate
băcăniile și ferăriile
mai mari.

NB. Numai pentru pachetele în-
chise, provădate cu figura ursului și
signate cu numele Mauthner, cum
arată figura alăturată, ia firma Edmund
Mauthner în Budapesta, strada
Andrássy 23, garanție deplină, că-
s seminte prăspete și veritabile.

